

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО**

ШЕВЧЕНКО ІРИНА ВІКТОРІВНА

УДК: 378.147+81'243+373.211.24

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Миколаївському державному університеті імені В. О. Сухомлинського, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент

СТЕПАНОВА ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА,

Миколаївський державний університет

імені В.О.Сухомлинського,

доцент кафедри дошкільної освіти

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор

БІГИЧ ОКСАНА БОРИСІВНА,

Київський національний лінгвістичний університет,

професор кафедри методики викладання

іноземних мов

кандидат педагогічних наук, доцент

РЯБУШКО СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет,

завідувач кафедри англійської філології

Провідна установа – Криворізький державний педагогічний

університет, кафедра педагогіки,

Міністерство освіти і науки України, м. Кривий Ріг

Захист дисертації відбудеться “15” січня 2007 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 при Південноукраїнському державному педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Нищинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Автореферат розісланий “11” грудня 2006 року

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

О. С. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі прискореного соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується поступовою й неухильною інтеграцією України в європейські політичні, економічні й культурні структури, винятково важливого значення набуває підвищення освітнього рівня підготовки висококваліфікованих спеціалістів для всіх галузей діяльності, збагачення інтелектуального та творчого потенціалу. Важливою умовою розв'язання цього завдання є необхідність озброєння спеціалістів знаннями з іноземної мови.

Зростаючий розрив між обсягом знань, призначених для вивчення, й можливістю їх засвоєння може бути подоланий шляхом розвитку розумових здібностей студентів, формування в них здатності самостійно регулювати процес засвоєння нових знань і підвищення ефективності навчання. Самостійність у процесі діяльності студентів зумовлена структурою навчальних планів вищих закладів освіти, в яких значна частина навчального часу відведена на самостійну діяльність студентів. При обмеженні навчального аудиторного часу й обов'язкової умови інтенсивності вправ для оволодіння іноземною мовою виникає необхідність навчати студентів організовувати свою самостійну іншомовну діяльність.

У сучасних умовах розвитку вищої освіти проблема організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів потребує ретельного перегляду та нового підходу. Проблемі організації самостійної іншомовної діяльності у вищих навчальних закладах присвятили свої дослідження ряд учених (Н. Баловсяк, Г. Бурденюк, Т. Георгієва, І. Гініатулін, Л. Головка, Н. Качалов, Р. Нізамов, П. Підкасистий, Л. Пуховська, Ю. Соколовський, І. Хом'юк, С. Шатілов, В. Хрипун, Т. Hutchinson, E. King, K. Mc. Collum, T. Terrel та ін.). Однак вони не враховували специфіки підготовки фахівців з англійської мови на дошкільних факультетах ВНЗ України.

Відтак, спостерігається протиріччя між станом розробленості проблеми організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у ВНЗ України й вимогами, що ставить сучасний розвиток вищої освіти до рівня підготовленості майбутніх фахівців, і наявністю спеціалістів з англійської мови, які б могли ефективно організовувати самостійну іншомовну діяльність. Означене протиріччя зумовило вибір теми дослідження **„Педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з комплексною держбюджетною темою „Освітні технології”,

що виконувалася за замовленням Міністерства освіти і науки України (державний реєстраційний номер 0101U003759) кафедрою освітніх технологій Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського і є складовою частиною планів і програм науково-дослідної діяльності університету (1997-2006 рр.). Автором досліджувалися педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Тема дисертації була затверджена Вченою радою Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол № 7 від 31 січня 2005 року) та закординована в координаційній раді при АПН України (протокол № 5 від 24 травня 2005 року).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально апробувати педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів і методику їх реалізації.

Завдання дослідження:

1. Науково обґрунтувати педагогічну сутність і структуру поняття „самостійна іншомовна діяльність студентів”; уточнити феномен „самостійна робота з іноземної мови студентів”.

2. Визначити критерії, показники й охарактеризувати рівні сформованості в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності.

3. Виявити й охарактеризувати ступені розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

4. Встановити залежність ступенів розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів від рівнів сформованості в них умінь з організації самостійної іншомовної діяльності.

5. Обґрунтувати педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

6. Розробити й апробувати дидактичну модель формування в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності та методику її реалізації у вищому навчальному закладі.

Об’єкт дослідження – самостійна іншомовна діяльність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Предмет дослідження – процес організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Гіпотеза дослідження: організація самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів буде відбуватись ефективно, якщо

забезпечити такі педагогічні умови: індивідуально-диференційований підхід до організації самостійної аудиторної діяльності майбутніх вихователів; забезпечення взаємозв'язку навчальної (аудиторної) і самостійної (позааудиторної) іншомовної діяльності; максимальне занурення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в іншомовне позааудиторне спілкування; особистісна зацікавленість майбутніх вихователів щодо майбутньої професії.

Методологічними засадами дослідження виступили положення теорії пізнання щодо взаємозв'язку діяльності й свідомості, мислення, мови і мовлення; сутність спілкування як однієї з форм соціальної активності людини; законодавчі акти і документи про організацію самостійної діяльності студентів у ВНЗ України. Дослідження базується на ідеях гуманізації і особистісно орієнтованого навчання.

Теоретичні засади дослідження становили праці вчених педагогів із навчання у вищій школі (А. Богуш, Н. Кічук, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, З. Курлянд, А. Линенко, Г. Нагорна, Н. Ничкало, В. Сластьонін, О. Цокур, Р. Хмелюк, О. Щербаков та ін.), з проблем організації самостійної діяльності студентів (І. Гініатулін, Н. Головка, Н. Качалов, П. Підкасистий, Н. Сидорчук, Ю. Хом'юк, С. Шатілов, В. Хрипун та ін.); філологів і лінгводидактів з теорії і методики навчання іноземної мови (О. Бігич, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, Н. Скляренко, Л. Смолякова, В. Плахотник та ін.); філософів, психологів щодо взаємозв'язку діяльності особистості (П. Гальперін, Д. Ельконін, О. Запорожець, М. Каган, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.).

Методи дослідження: теоретичні: системний аналіз та узагальнення філософської, соціологічної, психологічної, педагогічної наукової літератури; навчально-методичної та інструктивно-методичної документації з питань організації самостійної іншомовної діяльності студентів у ВНЗ; емпіричні: педагогічне спостереження, бесіда, анкетування студентів, викладачів ВНЗ щодо організації самостійної іншомовної діяльності студентів; методи експертних оцінок і самооцінок, за допомогою яких визначалися рівні вмінь студентів з організації самостійної іншомовної діяльності та ступені розвитку англійського мовлення студентів; педагогічний експеримент, спрямований на організацію самостійної іншомовної діяльності студентів; методи математичної статистики.

Експериментальна база дослідження. Базою дослідження виступили дошкільні факультети Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського і Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, що здійснюють підготовку фахівців зі спеціальності: 7.010101 Дошкільне виховання. Мова і література англійська. Кваліфікація: Вихователь дітей дошкільного віку з правом ведення занять англійською мовою. Дослідженням було охоплено 200 студентів вищезначених

факультетів.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження: вперше встановлено та науково обґрунтовано взаємозв'язок сформованості в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів рівнів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності зі ступенем розвитку їхнього англійського мовлення; визначено критерії, показники й охарактеризовано рівні сформованості в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності; виявлено й охарактеризовано ступені розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; визначено сутність і структуру поняття „самостійна іншомовна діяльність студентів”; уточнено поняття „самостійна робота з іноземної мови студентів”; виявлено педагогічні умови ефективної організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; дістала подальшого розвитку методика навчання студентів англійської мови.

Практична значущість дослідження полягає в розробці методики організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; системи різнорівневих завдань і вправ для самостійного опрацювання; спецкурсу „Організація самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів” і спецпрактикуму „Самостійна діяльність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів з англійської мови”, які можуть бути використані в роботі зі студентами у ВНЗ, при підготовці навчальних посібників для ВНЗ.

Впровадження результатів дослідження. Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес дошкільних факультетів Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського (акт впровадження № 08/800 від 03.04.2006 р.), Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (акт впровадження № 17/14-27 від 17.04.2006 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (акт впровадження № 04/03-12-385 від 29.03.2006 р.), Херсонського державного університету (акт впровадження № 06-12/13-06 від 02.03.2006 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечувалася теоретичною обґрунтованістю вихідних положень; використанням апробованого діагностичного інструментарію; репрезентативністю масиву досліджених; експериментальною перевіркою основної гіпотези, висновків і рекомендацій; використанням методів, що є адекватними меті, завданням і логіці розробки проблеми; якісним і кількісним аналізом експериментальних даних.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано на міжнародних конференціях „Проблема наступності у підготовці дітей дошкільного і

молодшого шкільного віку до життєдіяльності” (Бердянськ, 2002), „Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти” (Луганськ, 2005), „Оптимізація процесу підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної та початкової освіти” (Луганськ, 2005); „Всеукраїнських науково-практичних читаннях студентів і молодих науковців, присвячених педагогічній спадщині К. Д. Ушинського, В. О. Сухомлинського 18-19 травня 2004 року” (Одеса, 2004, 2005), всеукраїнській науково-практичній конференції „Виховні системи загальноосвітніх шкіл-інтернатів: нові підходи і технології” (Миколаїв, 2002). Основні положення і результати дослідження відображено в 9 публікаціях, з них 4 статті у фахових виданнях, затверджених ВАКом України.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації –222 сторінки. В роботі вміщено 31 таблицю, 1 схему, що займає 1 сторінку основного тексту. До списку використаних джерел увійшло 264 найменувань (з них 31 – іноземною мовою).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу та методологічні засади; розкрито наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, методи дослідження, висвітлено дані щодо апробації і впровадження його результатів; подано структуру дисертаційної роботи.

У **першому розділі** – „Самостійна діяльність студентів – об’єкт теоретичного дослідження” – здійснено аналіз філософської, педагогічної та психологічної літератури з досліджуваної проблеми, розкрито сутність понять „діяльність”, „самостійність”, „самостійна діяльність”, „самостійна робота”, „самостійна діяльність студентів”, „самостійна робота студентів”, науково обґрунтовано сутність і структуру поняття „самостійна іншомовна діяльність студентів”, уточнено феномен „самостійна робота з іноземної мови студентів”.

Поняття „діяльність” досліджувалося філософами (Л. Бугаєва, А. Брушлінський, Н. Злобін, М. Каган, М. Кветний, Ю. Плетніков, А. Спірін, В. Швирев), психологами (К. Абульханова-Славська, Я. Анцифірова, О. Бал, В. Давидов, О. Леонтєв, Н. Нікіфоров, С. Рубінштейн), педагогами (В. Беспалько, В. Козаков, Г. Щукіна). Дослідження вчених дають можливість розглядати „діяльність” як активний процес поступового перетворення об’єкта відповідно до позиції суб’єкта діяльності, що відбувається під час існування певних умов і ситуації, потреб і у своїй структурі має такі компоненти: мета, мотив, засіб, суб’єкт, об’єкт (предмет), результат, продукт.

Проблема самостійності була предметом дослідження психологів (К. Платонов, Г. Голубєв, С. Рубінштейн та ін.) і педагогів (А. Алексюк, С. Архангельский, Д. Богоявленський, Н. Бочкіна, М. Ганелін, Ю. Дмитрієва, В. Козаков, Т. Лобода та ін.). За результатами досліджень, поняття „самостійність” ми розглядаємо як властивість особистості, що формується в різних видах її діяльності й характеризується наявністю знань і вмінь, завдяки яким особистість спроможна швидко орієнтуватися в новій обстановці, знаходити способи розв’язання різних завдань.

Відповідно до поглядів більшості науковців (Є. Бондарчук, В. Козаков та ін.) поняття „самостійна діяльність” ми визначаємо як активний процес поступового перетворення об’єкта в суб’єкт діяльності, що відбувається в певних умовах і ситуаціях, за наявності потреб і у своїй структурі має такі компоненти: мета, мотив, засіб, суб’єкт, об’єкт (предмет), результат, продукт, що здійснюється за наявності в об’єкта таких знань, навичок і вмінь, як уміння організувати свою діяльність, виокремлювати пізнавальні завдання і засоби їх вирішення, виконувати самоконтроль, вносити корективи у свою самостійну роботу, аналізувати її підсумки, порівнювати досягнуті результати з поставленою метою і визначати шляхи подальшої роботи.

Питання самостійної діяльності студентів постійно перебуває у сфері інтересів учених (Н. Баловсяк, Л. Головка, І. Гініатулін, Н. Качалов, Р. Нізамов, П. Підкасистий, Н. Сидорчук, Ю. Хом’юк, С. Шатілов, В. Хрипун) оскільки проблема вдосконалення організації навчально-виховного процесу у ВНЗ залишається актуальною. Дослідження науковців дозволили встановити, що самостійна діяльність студентів – це складна система взаємодії викладача, студента і предмета навчання, основною складовою якої є самостійна робота студента.

У свою чергу, поняття „самостійна робота студентів” можна розглядати як форму індивідуальної роботи, основою якої є навчальні завдання з різноманітними рівнями труднощів, які студенти виконують на аудиторних заняттях і в позааудиторний час, з метою засвоєння відповідної суми знань, умінь і навичок організувати та реалізувати свою самостійну діяльність без стороннього керівництва й допомоги, вносити корективи, здійснювати самоконтроль і самооцінку в процесі виконання завдань, а головне, з метою формування такої властивості характеру, як самостійність.

У науковій літературі достатньо широко використовуються поняття „самостійна іншомовна діяльність студентів” і „самостійна робота з іноземної мови студентів”. Проблема самостійної іншомовної діяльності студентів була предметом дослідження таких учених, як Г. Бурденюк, І. Гініатулін, Н. Говорова, Н. Качалов, О. Сімонова, Н. Чичеріна, С. Шатілов. Самостійну роботу з іноземної мови науковці вивчали в таких

напрямах: сутність самостійної роботи з іноземної мови (Г. Бурденюк, Г. Рогова, Л. Скопінська); організація самостійної роботи з іноземної мови (Р. Вінтайкіна, Н. Качалов, Г. Кузнецова, В. Тюльніна, С. Шатілов).

Спираючись на дослідження вчених, під самостійною іншомовною діяльністю студентів розуміємо складну систему взаємодії викладача, студента й іноземної мови, основною складовою якої є самостійна робота з іноземної мови, за допомогою якої студент навчається набувати знання з англійської мови, в нього формуються навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності, а головне, набуває таку важливу якість, як самостійність. Завдяки самостійності студент спроможний ставити мету, виокремлювати пізнавальні завдання та обирати засоби його вирішення, здійснювати самоконтроль за правильністю поставленого завдання, вносити корективи в самостійну роботу і виправляти її недоліки, аналізувати загальний підсумок своєї роботи, порівнювати результати з визначеними раніше, прогнозувати наступні кроки у своїй подальшій самостійній самоосвітній діяльності.

Під самостійною роботою з іноземної мови студентів слід вважати індивідуальну форму роботи, основою якої є навчальні завдання з різними рівнями труднощів, які студенти виконують в умовах лабораторії, в аудиторний та позааудиторний час з метою набуття знань з фонетики, граматики, лексики та формування вмінь і навичок з основних видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, аудіювання, говоріння без сторонньої допомоги та прямого керівництва з боку викладача, що передбачає наявність внутрішньої вмотивованості, знань прийомів навчальної роботи і максимальної активності з боку студента, впродовж якої формується така якість, як самостійність у набутті знань з іноземної мови, і є важливим елементом самостійної іншомовної діяльності студентів.

Здійснений з метою з'ясування стану організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів аналіз навчальних планів, програм і підручників засвідчив, що на самостійну діяльність студентів дошкільних факультетів навчальними планами і програмами відводиться достатня кількість годин (1/3 загального обсягу навчального часу). Підручники, які використовуються майбутніми вихователями для навчання іноземної мови, дають можливість ефективно організувати їхню самостійну іншомовну діяльність.

Однак кількісні результати здобутих даних самооцінки щодо наявності в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної діяльності з англійської мови виявилися невтішними. Оцінкою „висока” наявності вмінь організації самостійної діяльності з англійської мови оцінили себе 6% студентів експериментальної і 4% – контрольної груп. 70% майбутніх вихователів

експериментальної і 66% – контрольної груп оцінили себе оцінкою „задовільно”. Відповідно, оцінкою „незадовільно” оцінили себе 14% студентів експериментальної і 18% – контрольної груп. Не змогли визначитися щодо самооцінки наявності вмінь здійснювати самостійну діяльність з англійської мови 10% студентів експериментальної і 12% – контрольної груп.

Отже, у студентів дошкільних факультетів одержані результати щодо самооцінки наявності в них умінь організації самостійної діяльності з англійської мови виявилися досить низькими і незадовільними.

Аналіз анкетних даних студентів дошкільних факультетів і викладачів іноземної мови засвідчив, що суттєвим недоліком організації самостійної діяльності з англійської мови студентів є те, що студенти не можуть чітко визначити сутність самостійної роботи з іноземної мови і її основну мету. В них відсутня методична література з організації їхньої самостійної діяльності з професійною орієнтацією вивчення англійської мови і як результат – студенти не володіють уміннями і навичками організувати свою самостійну діяльність з англійської мови. Вони практично не використовують відео- і аудіотехніку, комп'ютер, інтернет, не беруть участі в олімпіадах, вікторинах, гуртках. Викладачами іноземної мови ведеться недостатня робота з організації самостійної діяльності з англійської мови студентів, подекуди педагоги не завжди правильно розуміють її специфіку.

Отже, аналіз стану організації самостійної іншомовної діяльності студентів дошкільних факультетів засвідчив несформованість у них умінь організувати свою самостійну іншомовну діяльність.

У другому розділі „Педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів” розкрито сутність експериментальної методики організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; визначено критерії, показники й охарактеризовано рівні сформованості в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної; виявлено й охарактеризовано ступені розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; висвітлено результати констатувального і формувального етапів експерименту. На констатувальному етапі експерименту було визначено критерії і показники рівнів сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності: 1) організаційно-навчальний з показниками: вміння організувати індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови згідно інструкції; вміння організувати індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови з використанням

набутого досвіду; вміння організувати колективну, групову й індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови в позааудиторний час; 2) оцінно-регулятивний з показниками: вміння здійснювати самооцінку під час самостійної діяльності; вміння здійснювати самоконтроль під час самостійної діяльності з англійської мови; вміння організувати процес самовдосконалення під час самостійної діяльності з англійської мови.

За результатами виконання студентами серії завдань за кожним показником у межах кожного критерію було виявлено загальні вихідні рівні сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності (високий, достатній, задовільний, низький). Дамо їм характеристику.

Високий рівень (72-54 бали). Майбутні вихователі вміють організувати свою індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови шляхом раціонального планування і розподілу свого вільного і навчального часу; вміють працювати з бібліографією і першоджерелами (робити правильно виписки, анотації, тези), аудіо- і відеотехнікою (магнітофоном, комп'ютером, інтернетом) з метою набуття і закріплення знань з основних аспектів англійської мови (фонетика, граматики, лексики) та формування навичок з основних видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння й аудіювання); вміють здійснювати адекватну самооцінку і самоконтроль під час індивідуальної самостійної діяльності з англійської мови; вміють організувати групову і колективну форми самостійної діяльності з англійської мови в позааудиторний час (організувати різні види мовних гуртків і проводити їх заняття), вміють розробляти сценарії вікторини з англійської мови і їх проводити; вміють виявляти недоліки своєї роботи і планувати процес самовдосконалення (вміння складати перспективні плани самостійної діяльності з англійської мови).

Достатній рівень (53-36 балів). Майбутні вихователі вміють організувати свою індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови шляхом раціонального планування і розподілу свого вільного і навчального часу; вміють працювати з бібліографією і першоджерелами (робити правильно виписки, анотації, тези), аудіо- і відеотехнікою (магнітофоном, комп'ютером, інтернетом) з метою набуття і закріплення знань з основних аспектів англійської мови (фонетика, граматики, лексики) та формування навичок з основних видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння й аудіювання); але не вміють здійснювати адекватну самооцінку і самоконтроль під час індивідуальної самостійної діяльності з англійської мови; вміють організувати групову і колективну форми самостійної діяльності з англійської мови в позааудиторний час (організувати різні види мовних гуртків і проводити їх заняття), вміють розробляти

сценарії вікторини з англійської мови і їх проводити; але не вміють виявляти недоліки своєї роботи; вміють планувати процес самовдосконалення (вміння скласти перспективні плани самостійної діяльності з англійської мови).

Задовільний рівень (35-18 балів). Майбутні вихователі не вміють раціонально розподілити час з метою ефективної організації індивідуальної самостійної діяльності з англійської мови; вміють скласти бібліографію і працювати з першоджерелами, але в них відсутні вміння скласти тези, писати анотації; уміють працювати з аудіо- і відеотехнікою, але не використовують комп'ютер і інтернет; у них неадекватні самооцінка і самоконтроль; не володіють навичками групової і колективної організації самостійної діяльності з англійської мови; не мають бажання самі організувати мовні гуртки і проводити їх заняття, хоча беруть активну участь у їх роботі; не вміють готувати сценарії для вікторин і проводити їх; уміють визначати недоліки своєї роботи, але не вміють планувати процес самовдосконалення (труднощі викликає складання перспективного плану організації своєї самостійної діяльності).

Низький рівень (17 балів і нижче). Майбутні вихователі не вміють раціонально спланувати і розподілити час з метою ефективної організації індивідуальної самостійної діяльності з англійської мови; вміють скласти бібліографію, хоча їм важко працювати з першоджерелами; вміють під час самостійної діяльності користуватись аудіо- і відеотехнікою, використовувати інтернет, але завдання добирають нескладні, насичені простою лексикою; не вміють організувати мовні гуртки і проводити їх заняття, проте беруть активну участь у розробці сценаріїв вікторин, хоча не наважуються їх самостійно проводити; не вміють планувати процес самовдосконалення.

За результатами констатувального етапу виявилось, що на високому рівні сформованості вмінь організації самостійної іншомовної діяльності на констатувальному етапі не було виявлено жодного студента. Достатнього рівня досягли в експериментальній групі 9,4% студентів, у контрольній – 9%. На задовільному рівні перебувало 52,9% студентів експериментальної і 51,8% контрольної груп. На низькому рівні сформованості вмінь було 37,7% студентів експериментальної і 39,2% контрольної груп.

Ступінь розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів було з'ясовано за допомогою таких критеріїв: когнітивно-лінгвістичний і комунікативно-конструктивний з показниками: фонетична компетенція; граматична компетенція; лексична компетенція і комунікативно-конструктивний критерій з показниками: вміння сприймати на слух і розуміти розмовне англійське мовлення; вміння будувати діалоги залежно від комунікативної ситуації; вміння використовувати писемне мовлення як форму комунікації. До кожного критерію і показника було дібрано експериментальні завдання й

також визначено й охарактеризовано ступені розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів (високий, достатній, задовільний, низький).

Кількісні дані констатувального етапу засвідчили, що на високому ступені розвитку англійського мовлення перебувало 5,55% студентів експериментальної і 4,45% – контрольної груп. Достатній ступінь розвитку виявивсь у 19,7% майбутніх вихователів експериментальної і 17,55% – контрольної груп. 56,7% студентів експериментальної і 59,4% – контрольної груп заходилися на задовільному рівні розвитку англійського мовлення. Низький ступінь розвитку був у 18,05% студентів експериментальної і 18,6% – контрольної груп.

Започатковуючи експериментальну роботу на формувальному етапі, нами було розроблено дидактичну модель формування в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності, що обіймала чотири взаємопов'язаних етапи: когнітивно-збагачувальний, репродуктивно-відтворювальний, продуктивно-творчий, регулятивно-рефлексивний.

Метою першого – когнітивно-збагачувального етапу – було озброєння майбутніх вихователів теоретичними знаннями з методики організації їхньої самостійної іншомовної діяльності. На цьому етапі студентів навчали використовувати комп'ютер, аудіо- і відеотехніку як засоби навчання англійської мови, інтернет для пошуку навчальної інформації, виконувати різнорівневі самостійні завдання під час аудиторних занять, писати реферати, анотації, резюме, тези. Було розроблено спецкурс „Організація самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів”, до якого ввійшли такі теми: „Проблема самостійної діяльності і самостійної роботи в наукових дослідженнях вищої школи”, „Дослідження проблеми самостійної іншомовної діяльності на сучасному етапі”, „Особливості самостійної діяльності студентів з англійської мови”, „Методика роботи з бібліографією та першоджерелами під час самостійної діяльності студентів”, „Методика написання рефератів, анотацій, резюме, тез студентами під час самостійної діяльності”, „Використання інтернету, комп'ютеру, відео- та аудіотехніки як засобів навчання англійської мови”. Спецкурс читався для студентів I курсу. На першому етапі реалізовувалася така педагогічна умова, як індивідуально-диференційований підхід до організації самостійної аудиторної діяльності майбутніх вихователів.

Метою другого – репродуктивно-відтворювального етапу – було формування в майбутніх вихователів умінь організовувати їхню самостійну (аудиторну і позааудиторну) іншомовну діяльність згідно інструкції. На цьому етапі у студентів формувалися вміння: виконувати самостійні різнорівневі завдання зі спецпрактикуму „Самостійна діяльність

майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів з англійської мови” в позааудиторний час; організувати самостійну діяльність з „кейсами” в позааудиторний час; самостійно виконувати завдання на заняттях мовленнєвих гуртків; готувати доповіді на засідання мовленнєвого гуртка. На цьому етапі реалізовувалася педагогічна умова – взаємозв’язок навчальної (аудиторної) і самостійної (позааудиторної) іншомовної діяльності майбутніх вихователів.

Метою третього – продуктивно-творчого етапу – було формування в майбутніх вихователів умінь організувати індивідуальну самостійну діяльність з використанням набутого досвіду. В них формувалися такі вміння: самостійно знаходити навчальний матеріал згідно тематики з різних видів джерел; обробляти, систематизувати і репрезентувати в письмовій формі самостійно знайдений навчальний матеріал у вигляді буклетів, путівників; в усній формі у вигляді доповіді, екскурсій представляти самостійно зібраний навчальний матеріал; самостійно готувати доповіді на засідання клубу шанувальників англійської мови за темою; самостійно спланувати, готувати і проводити засідання клубу шанувальників англійської мови; самостійно розробити тематичний план роботи клубу шанувальників англійської мови на місяць, на півроку, рік; самостійно спланувати, підготувати і провести заняття мовленнєвого гуртка; самостійно розробити тематичний план роботи мовленнєвого гуртка на місяць, півроку, рік; самостійно готувати плани проведення тижнів і місячників англійської і проводити їх; самостійно готувати стінгазети, стенди та інші наочні матеріали для проведення тижнів і місячників англійської мови; самостійно готувати завдання до вікторин, конкурсів, олімпіад з англійської мови, організувати і проводити їх. На цьому етапі реалізовувалася така педагогічна умова, як максимальне занурення майбутніх вихователів в іншомовне позааудиторне спілкування.

Метою четвертого – регулятивно-рефлексивного етапу – було формування в майбутніх вихователів умінь контролювати й адекватно оцінювати свою самостійну іншомовну діяльність. На цьому етапі у студентів формувалися вміння: самостійно організувати, здійснювати і контролювати проектну роботу з професійно-спрямованої тематики; самостійно знаходити, систематизувати й оформляти у вигляді методичних рекомендацій навчальний професійно-спрямований матеріал; розробляти конспекти занять з англійської мови для дошкільних закладів освіти; добирати відео- і аудіоматеріал з метою навчання англійської мови дітей дошкільного віку; розробляти тематичний план роботи професійно-спрямованого гуртка на місяць, півроку, рік; самостійно планувати, готувати і проводити заняття професійно-спрямованого гуртка; оцінювати професійну діяльність своїх товаришів під час проходження навчально-виробничої практики; вміння

адекватно оцінювати, контролювати і коректувати свою самостійну іншомовну діяльність під час проходження навчально-виробничої практики; організувати процес самовдосконалення під час самостійної іншомовної діяльності. На цьому етапі реалізовувалась така педагогічна умова, як особистісна зацікавленість майбутніх вихователів щодо їхньої майбутньої професії.

Контрольні зрізи на прикінцевому етапі експерименту, що були проведені з метою виявлення ефективності експериментальної методики, показали, що з підвищенням рівня сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності, більш високим став і ступінь розвитку їхнього англійського мовлення. Порівняльні дані сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності на констатувальному і прикінцевому етапах подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльні дані рівнів сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності на констатувальному і прикінцевому етапах (%)

Етапи експерименту	Групи	Рівні			
		Високий	Достатній	Задовільний	Низький
Констатувальний	ЕГ	-	9,4	52,9	37,7
	КГ	-	9	51,8	39,2
Прикінцевий	ЕГ	7	46	47	-
	КГ	-	28	42	30

Як видно з таблиці, в експериментальній групі на прикінцевому етапі експерименту високий рівень сформованості вмінь організувати свою самостійну іншомовну діяльність було виявлено у 7% студентів; достатнього рівня досягло 46% студентів (було 9,4%). На задовільному рівні перебувало 47% студентів (було 52,9%). На низькому рівні сформованості вмінь організувати самостійну іншомовну діяльність студентів не виявилось. До початку навчання їх складало 37,7%.

У контрольній групі на прикінцевому етапі відбулися незначні зміни. Так, високий рівень сформованості вмінь організувати самостійну іншомовну діяльність був відсутній, на достатньому рівні знаходилося 28% студентів (було 9%). Задовільного рівня досягли 42% студентів (було 51,8%). На низькому рівні сформованості вмінь організувати самостійну іншомовну діяльність було ще 30% студентів (до навчання – 39,2%).

Порівняльні дані ступенів розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів на констатувальному і прикінцевих етапах подано в таблиці 2.

Як видно з таблиці, в експериментальній групі відбулися позитивні зміни перерозподілу студентів щодо ступенів розвитку англійського мовлення. Так, високого ступеня розвитку англійського мовлення досягли 25,5% студентів (було 5,55% студентів). За експериментальними даними, значно збільшилася кількість студентів, які перебували на задовільному ступені розвитку англійського мовлення: відтепер їх стало 59% (було 19,7%). На задовільному ступені розвитку англійського мовлення залишилось 15,5% студентів (було 56,7%). Як засвідчує таблиця, низького ступеня розвитку англійського мовлення не зафіксовано. До навчання кількість таких студентів дорівнювала 18,05%.

Таблиця 2

Порівняльні дані ступенів розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів на констатувальному і прикінцевому етапах, (%)

Етапи експерименту	Групи	Ступені			
		Високий	Достатній	Задовільний	Низький
Констатувальний	ЕГ	5,55	19,7	56,7	18,05
	КГ	4,45	17,55	59,4	18,6
Прикінцевий	ЕГ	25,5	59	15,5	-
	КГ	10,4	44,4	30,2	15

Щодо контрольної групи, то на прикінцевому етапі були помітні незначні позитивні зміни. 10,4% студентів досягли високого ступеня (було 4,45%). На достатньому ступені розвитку англійського мовлення знаходилися 44,4% студентів (було 17,55%). Задовільним став ступінь розвитку англійського мовлення у 30,2% майбутніх вихователів (було 59,4%). У 15% студентів ступінь розвитку англійського мовлення залишився низьким (було 18,6%).

У **висновках** викладено результати дослідження, основні з них такі.

У роботі вперше досліджено проблему організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, розроблено й апробовано експериментальну методику формування в майбутніх вихователів дошкільних навчальних умінь з організації самостійної іншомовної діяльності, обґрунтовано педагогічні умови її організації.

1. Самостійна іншомовна діяльність студентів – це складна система взаємодії викладача, студента й іноземної мови, основною складовою якої є самостійна робота з іноземної мови, за допомогою якої студент навчається набувати знання з іноземної мови, в нього формуються навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності, а головне, набуває таку важливу якість, як самостійність. Завдяки самостійності студент спроможний

ставити мету, виокремлювати пізнавальні завдання та обирати засоби його вирішення, здійснювати самоконтроль за правильністю поставленого завдання, вносити корективи в самостійну роботу і виправляти її недоліки, аналізувати загальний підсумок своєї роботи, порівнювати результати з визначеними раніше, прогнозувати наступні кроки у своїй подальшій самостійній самоосвітній діяльності.

2. Самостійна робота з іноземної мови студентів – це форма індивідуальної роботи, основою якої є навчальні завдання з різними рівнями труднощів, які студенти виконують в умовах лабораторії, в аудиторний та позааудиторний час з метою набуття знань з фонетики, граматики, лексики та формування вмінь і навичок з основних видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, аудіювання, говоріння без сторонньої допомоги та прямого керівництва з боку викладача, що передбачає наявність внутрішньої вмотивованості, знань прийомів навчальної роботи і максимальної активності з боку студента, впродовж якої формується така якість, як самостійність у набутті знань з іноземної мови, і є важливим елементом самостійної іншомовної діяльності студентів.

3. Було визначено критерії рівнів сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності: 1) організаційно-навчальний з показниками: вміння організувати індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови згідно інструкції; вміння організувати індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови з використанням набутого досвіду; вміння організувати колективну, групову й індивідуальну самостійну діяльність з англійської мови в позааудиторний час; 2) оцінно-регулятивний з показниками: вміння здійснювати самооцінку під час самостійної діяльності; вміння здійснювати самоконтроль під час самостійної діяльності з англійської мови; вміння організувати процес самовдосконалення під час самостійної діяльності з англійської мови.

4. Ступінь розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів було з'ясовано за допомогою таких критеріїв: когнітивно-лінгвістичний з показниками: фонетична компетенція; граматична компетенція; лексична компетенція і комунікативно-конструктивний з показниками: вміння сприймати на слух і розуміти розмовне англійське мовлення; вміння будувати діалоги залежно від комунікативної ситуації; вміння використовувати писемне мовлення як форму комунікації. До кожного критерію і показника було дібрано експериментальні завдання.

5. З метою формування в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності було розроблено дидактичну модель, яка обіймала чотири взаємопов'язаних етапи: когнітивно-збагачувальний, репродуктивно-відтворювальний, продуктивно-творчий, регулятивно- рефлексивний. Метою першого етапу було озброєння

майбутніх вихователів теоретичними знаннями з методики організації їхньої самостійної іншомовної діяльності. Метою другого – репродуктивно-відтворювального – етапу було формування в майбутніх вихователів умінь організовувати їхню самостійну (аудиторну і позааудиторну) іншомовну діяльність згідно інструкції. Метою третього етапу було формування в майбутніх вихователів умінь організовувати індивідуальну самостійну діяльність з використанням набутого досвіду. Метою четвертого – регулятивно-рефлексивного – етапу було формування в майбутніх вихователів умінь контролювати й адекватно оцінювати свою самостійну іншомовну діяльність. Формування в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності відбувалося при наявності таких педагогічних умов: індивідуально-диференційований підхід до організації самостійної аудиторної діяльності майбутніх вихователів; взаємозв'язок навчальної (аудиторної) і самостійної (позааудиторної) іншомовної діяльності; максимальне занурення майбутніх вихователів в іншомовне позааудиторне спілкування; особистісна зацікавленість майбутніх вихователів щодо майбутньої професії.

6. Контрольні зрізи на прикінцевому етапі експерименту, що були проведені з метою виявлення ефективності експериментальної методики, показали, що з підвищенням рівня сформованості в майбутніх вихователів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності, більш високим став ступінь розвитку їхнього англійського мовлення. На прикінцевому етапі експерименту в експериментальній групі високий рівень сформованості вмінь організовувати свою самостійну іншомовну діяльність був у 7% майбутніх вихователів (до навчання не було). Достатнього рівня сформованості досягло 46% студентів (до навчання – 9,4%). На задовільному рівні перебувало 47% студентів (було 52,9%). На низькому рівні сформованості вмінь організовувати самостійну іншомовну діяльність студентів не виявилось (було 37,7%).

У контрольній групі на прикінцевому етапі відбулися незначні зміни. Так, високий рівень сформованості вмінь організовувати самостійну іншомовну діяльність був відсутній, на достатньому рівні знаходилося 28% студентів (було 9%). Задовільного рівня досягли 42% студентів (було 51,8%). На низькому рівні сформованості вмінь організовувати самостійну іншомовну діяльність перебувало ще 30% студентів (до навчання – 39,2%).

7. Позитивними виявилися зміни перерозподілу студентів щодо ступенів розвитку англійського мовлення. В експериментальній групі високого ступеня розвитку англійського мовлення досягли 25,5% студентів (було 5,55%). На достатньому ступені розвитку англійського мовлення стало 59% майбутніх вихователів (було 19,7%). На задовільному ступені розвитку англійського мовлення залишилось 15,5% студентів (було

56,7%). Низького ступеня розвитку англійського мовлення зафіксовано не було (до навчання – 18,05%).

Щодо контрольної групи, то на прикінцевому етапі були помітні незначні позитивні зміни. 10,4% студентів досягли високого ступеня (було 4,45%). На достатньому ступені розвитку англійського мовлення знаходилося 44,4% студентів (було 17,55%). Задовільний став ступінь розвитку англійського мовлення у 30,2% майбутніх вихователів (було 59,4%). У 15% студентів ступінь розвитку англійського мовлення лишився низьким (було 18,6%).

У процесі дослідження було визначено тенденції організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: ефективність оволодіння англійським мовленням залежить від рівня розуміння майбутніми вихователями правильно організовувати свою самостійну іншомовну діяльність; розвиток англійського мовлення майбутніх вихователів залежить від комунікативної спрямованості навчання англійської мови як засобу спілкування, комунікації; темп формування вмінь з організації самостійної іншомовної діяльності зумовлюється змістовим аспектом самостійної іншомовної діяльності; прослідковується залежність формування вмінь з організації самостійної іншомовної діяльності від особистісної зацікавленості майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів щодо їхньої майбутньої професії; темп формування вмінь з організації самостійної іншомовної діяльності залежить від ефективної її організації під час аудиторного та позааудиторного навчання; крім того, прослідковується залежність ступеня розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів від рівня сформованості в них умінь організовувати свою самостійну іншомовну діяльність.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні проблеми організації самостійної науково-дослідної діяльності студентів з англійської мови на дошкільних факультетах ВНЗ України.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. *Шевченко І. В.* Навчання англійської мови дітей 4-го року життя в дошкільних закладах освіти // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2000. – Випуск 11. – С. 23-27.

2. *Шевченко І. В.* До проблеми культури англійського мовлення майбутніх вихователів // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – Бердянськ, 2002. – С. 300-308.

3. *Шевченко І. В.* Іноземна мова як навчальний предмет // Науковий вісник

Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2006. – Вип. 9-10. – С. 143-146.

4. *Шевченко І. В.* Метод проектів у процесі організації самостійної роботи з іноземної мови студентів педагогічних факультетів // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2006. – Вип. 9-10. – С. 139-143.

5. *Шевченко І. В.* Вплив ідей К. Д. Ушинського на підготовку студентів до самостійного іншомовної діяльності // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського, В. О. Сухомлинського 18-19 травня 2004 року. – Одеса, 2004. – С. 40-41.

6. *Шевченко І. В.* До проблеми самостійної діяльності студентів педагогічних факультетів з іноземної мови // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського 17-18 травня 2005 року. – Одеса, 2005. – С. 173-174.

7. *Шевченко І. В.* Особливості підготовки вихователів до навчання дошкільників іноземної мови в умовах школи-інтернату // Загальноосвітні школи-інтернати в сучасній Україні // Матеріали Всеукр. науково-практ. конф. „Виховні системи загальноосвітніх шкіл-інтернатів: нові підходи і технології”. – Миколаїв: МДПУ, 2002. – С. 153-154.

8. *Шевченко І. В.* Проблема раннього навчання англійської мови // Тезиси докладов I Международного конгресса „Славянский педагогический Собор”. Тирасполь, 26-29 июня 2002 г. – Бендеры: Полиграфист, 2002. – С. 279-281.

9. *Шевченко І. В.* Самостійна діяльність студентів педагогічних факультетів та умови її ефективної організації // „Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти”. Матеріали міжнар. науково-практ. конф. 2-5 жовтня 2005 р. – Луганськ, 2005. – Частина 2. – С. 77-85.

Анотація

Шевченко І. В. Педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2006.

У дисертації досліджено проблему організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Встановлено залежність ступенів розвитку англійського мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

від рівня сформованості в них умінь з організації самостійної іншомовної діяльності. Обґрунтовано педагогічні умови організації самостійної іншомовної діяльності майбутніх вихователів. Розроблено й апробовано дидактичну модель формування в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів умінь з організації самостійної іншомовної діяльності, що обіймала такі етапи: когнітивно-збагачувальний, репродуктивно-відтворювальний, продуктивно-творчий, регулятивно-рефлексивний.

Ключові слова: самостійність, самостійна робота, самостійна іншомовна діяльність, уміння, самоконтроль, самоосвіта, самооцінка, самовдосконалення, педагогічна умова.

Annotation

Shevchenko I. V. Pedagogical conditions of organization of pre-school institutions' future teachers' individual foreign activity. Manuscript.

The dissertation for the Candidate Degree of Pedagogical Sciences in the speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education. – South-Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushinsky, Odessa, 2006.

The dissertation is devoted to the problem of organization of pre-school institutions' future teachers' individual foreign activity. Interdependency was settled between pre-school institutions' future teachers' degree of English speech development and their formed skills' levels to organize their individual foreign activity. Pedagogical conditions of organization of pre-school institutions' future teachers' individual foreign activity were grounded. The didactic model of formation of pre-school institutions' future teachers' skills to organize their individual foreign activity was worked out and approved in the dissertation.

Key words: independence, independent work, independent foreign activity, skills, self-control, self-appraisal, self-perfection, self-education.

Аннотация

Шевченко И. В. Педагогические условия организации самостоятельной иноязычной деятельности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Южно-Украинский государственный педагогический университет имени К.Д.Ушинского. – Одесса, 2006.

Диссертация посвящена проблеме организации самостоятельной иноязычной деятельности будущих воспитателей дошкольных учебных учреждений, обоснованию педагогических условий её организации.

В первой главе «Самостоятельная деятельность студентов – объект теоретического исследования» раскрывается сущность понятий «деятельность», «самостоятельность», «самостоятельная деятельность», «самостоятельная работа», «самостоятельная деятельность студентов», «самостоятельная работа студентов», научно обоснована сущность и структура понятий «самостоятельная иноязычная деятельность студентов» и «самостоятельная работа по иностранному языку студентов». Самостоятельная иноязычная деятельность студентов – это сложная система взаимодействия преподавателя, студента и иностранного языка, основной составляющей которой является самостоятельная работа по иностранному языку, с помощью которой студент учится приобретать знание по иностранному языку, у него формируются навыки и умения по всем видам речевой деятельности, а главное, он приобретает такое важное качество, как самостоятельность. Благодаря самостоятельности студент способен выдвигать цель, выделять познавательные задания и выбирать средства его решения, осуществлять самоконтроль за правильностью поставленного задания, вносить коррективы в самостоятельную работу и исправлять ее недостатки, анализировать общий итог своей работы, сравнивать результаты с определенными ранее, прогнозировать следующие шаги в своей последующей самостоятельной самообразовательной деятельности. Самостоятельная работа по иностранному языку студентов – это форма индивидуальной работы, основой которой являются учебные задания с разными уровнями трудности, которые студенты выполняют в условиях лаборатории, в аудиторное и внеаудиторное время с целью приобретения знаний по фонетике, грамматике, лексике и формирования умений и навыков по основным видам речевой деятельности: чтению, письму, аудированию, говорению без посторонней помощи и прямого руководства со стороны преподавателя, что предусматривает наличие внутренней мотивированности, знаний приемов учебной работы и максимальной активности со стороны студента, на протяжении которой формируется такое качество, как самостоятельность в приобретении знаний по иностранному языку, и является важным элементом самостоятельной иноязычной деятельности студентов.

Во второй главе «Педагогические условия организации самостоятельной иноязычной деятельности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений» освещена экспериментальная работа с будущими воспитателями, которая предполагала следующие этапы: констатирующий, формирующий и завершающий. На констатирующем

этапе были определены критерии и показатели уровней сформированности у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений умений организации самостоятельной иноязычной деятельности и степени развития их английской речи, была дана характеристика уровней их проявления. Количественные данные свидетельствовали, что несформированность у будущих воспитателей умений организовывать свою самостоятельную иноязычную деятельность и была причиной низкой степени развития их английской речи. На формирующем этапе была разработана дидактическая модель формирования у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений умений организации самостоятельной иноязычной деятельности, которая охватывала четыре этапа: когнитивно-обогащающий, репродуктивно-воспроизводящий, продуктивно-творческий и регулятивно-рефлекторный. Целью первого этапа было вооружение будущих воспитателей теоретическими знаниями по методике организации их самостоятельной иноязычной деятельности. Целью второго – репродуктивно-воспроизводящего – этапа было формирование у будущих воспитателей умений организовывать их самостоятельную (аудиторную и внеаудиторную) иноязычную деятельность согласно инструкции. Целью третьего этапа было формирование у будущих воспитателей умений организовывать индивидуальную самостоятельную деятельность с использованием приобретенного опыта. Целью четвертого – регулятивно-рефлекторного – этапа было формирование у будущих воспитателей умений контролировать и адекватно оценивать свою самостоятельную иноязычную деятельность. На каждом этапе соответственно реализовывались такие педагогические условия: индивидуально-дифференцированный подход к организации самостоятельной аудиторной деятельности будущих воспитателей; взаимосвязь учебной (аудиторной) и самостоятельной (внеаудиторной) иноязычной деятельности; максимальное вовлечение будущих воспитателей во внеаудиторное общение; личная заинтересованность будущих воспитателей в своей будущей профессии. На завершающем этапе проведённые контрольные срезы показали, что с повышением уровня сформированности у будущих воспитателей умений организовывать свою самостоятельную иноязычную деятельность степень развития их английской речи становилась выше.

Ключевые слова: самостоятельность, самостоятельная работа, самостоятельная иноязычная деятельность, умения, самоконтроль, самооценка, самоусовершенствование, самообразование, педагогическое условие.